

שיחה מיוחדת בענייני דיומא במעונו של המקובל הגאון הצדיק רבי שריה דבליצקי שליט"א מגדולי וזקני ההוראה בדורנו על המנהגים המיוחדים שבימי הספירה, פסח שני ול"ג בעומר



מעשה לאכול מצה
למנהג נפוץ זה, ומתי
הגר"ש שליט"א מ
מקום אצל רבים מתפ
וגם אני נוהג כמנהג
המקומות נוהגים לא
להקרבת קרבן פסח ש
שנהגו לאכול מצה בל
קרבן הפסח בזמן המק
יד והוסיפו לאכול מ
מתי הרב שליט"א
"אני נוהג לאכול
פסח ולא בליל י"ד כמ
כמנהגי נהגו רבים מ
על הגה"ק מהר"ם א"ר
כאמור המנהג הוא בר
האם שייר איסור ב
"הגה"ק בעל "כל
מה'אבני נזר' שהעיר
ביום, ולמה אינם או
מקריבים את הפסח,
כותב ליישב את העני
כאשר אוכל מצה בא
ומעתה זה דווקא כש
אם אוכלים את הפסח
המקדש בין פסח רא
ליל ט"ו בגדר זמנו ה
ולכן נהגו לאכול ביום
למעשה - אומר
לחשוש לאיסור בל ה
כאן ציינתי בפני
ממונקאטש ז"ע טענ
ולא בט"ו וכתב בלי
ביום י"ד כמנהג אבו
הבעש"ט הק' שעושי
תמתי על זה, הלא
ואם ההקדשה, הלא
להקריב ב"ה. הגה"ק
דבריו הוא, שרואים
השבועות העיקר ה
כמו שנקרא חג הפסח
או היה הקרבת הפסח
החג הקדוש בעצמו
אנו קורין אותו חג ה
גם סעודת פסח שני
עיקר אכילתו הייתה
היא העיקר, עכ"ל

שליט"א על ציריה, כאשר מאות ואלפים בני ישראל
קדושים, באים ועולים אל המקום אשר משכן כבוד ד'
שמה, זה בא להתיעץ ולקבל ברכת קודש, ורעהו בא
לברר מקור להלכה נשכחת או למנהג ישראל שנשתם
מקורו. גם אנו ברצוננו לברר מקורם טהור של המנהגים
הרבים הנוהגים בימים אלו בקרב תפוצות ישראל, ימי
פסח שני, ימי הספירה, יום ל"ג בעומר, המלאים כולם
בעשרות מנהגים נאמנים וקדושים שהתקבלו אצל כל
ישראל בכל מקומות מושבותיהם, עלינו לבית נכון
ונישא של הגר"ש שליט"א, וזכינו לשמוע מפיו תשובות
ברורות קולעות וקולחות על כל מה שהיה קשה בפנינו,
ובס"ד כל הדברים נפתרו ונפרסו לפנינו כשולחן הערוך,
ולתועלת רבבות קוראי "המבשר" - שופרו הנאמן של
היהדות האמנה, העלינו את הדברים עלי גיליון, למען
יהיו הדברים עושים את פעולתם, להבין ולהשכיל את
טעמי ומנהגי תורתנו הק'.

אכילת מצה בפסח שני

מתחנו את השיחה המיוחדת עם שאלה אקטואלית על מנהג
ייחודי שנהוג אצל רבים מבני ישראל: אנו עומדים כעת בערב
פסח שני החל ביום א' תבעל"ט. ידוע שיש מנהג חסידים ואנשי

נתברך דורנו - דרא בתראה, בשלל צדיקים נשגבים
וקדושים אשר עמד הקב"ה ושתלן בכל דור דור, ורבים
הם המתדפקים על דלתות ביתם נאוה קודש, לשמוע
ולהסכית מפיהם ומפי כתבם, דברים ערבים ומילין
יקירין, דברים שיש בהם כדי להצית את הניצוץ החבו
בתוכי הנשמה הכמהה לשמוע את דבר ד', לחזק
ולהתחזק יחדיו בדרכה של תורה, ולהרעיף טללי תחייה
על נפשות צמאי חסדך מנהר היוצא מן עדנם הטוב.

בין אותם זקני תלמידי חכמים שהותיר הקב"ה
בעולמנו, ברוב חמלתו עלינו, נמנית דמותו הטהורה
של אחד מגדולי וזקני הרבנים בדורנו, הגה"צ המפורסם
לשם ולתהילה בכל קצווי תבל, רבי שריה דבליצקי
שליט"א לאוי"ט בבריות גופא ונהורא מעליא, אשר כבר
פקע שמו הטוב ההולך לפניו כשמן אפרסמון כגדול
הבקיאים בכל מכמני תורת מנהגי ישראל תורה, מלבד
בקיאותו המופלגה בכל חדרי תורה, וכל צורב ודורש
את ד' יוכל למצוא את שאהבה נפשו בלמעלה משישים
ספריו הבהירים הפרוסים על כל מקצועות התורה כולה.
שם בתוך כתרי הספרים חשף הגר"ש שליט"א את זרוע
קודשו ואת גאון עוזו בחידושים נפלאים וברעיונות
מתוקים כיד ד' הטובה עליו, וכל דבר הקשה אליו יבאון
לבאר ולפרק כל קושיא אלימתא כמין חומר, ועל כל תנ
ותנ שבתורתנו הק', העלה על הכתב מהניני רעיונותיו
אשר חננו השי"ת ברוב כישרונותיו.

בשחר טל ילדותו היה הגר"ש דבליצקי שליט"א יוצא
ונכנס בשכונת מגוריו - 'שערי חסד' מקום מושבם
של גדולי ישראל מהדור הקודם שהתפרסמו ברוב
דקדוקיהם במצוות בדחילו ורחימו, וטבע קדוש זה
נטבע בנפשו ובדמו של הרב שליט"א, כאשר מפורסם
ונודע שמו בשערים כמדקדק נפלא במצוות לצאת כל
השיטות והסברות האמורות על כל מצוה ומצוה בכל
פרטיה ודקדוקיה.

את עיקר תורתו שאב וקנה הרב שליט"א במחיצת
הגאון הצדיק המפורסם רבי דוד בהר"ן זצוק"ל, שדר
עמו בשכונת בשכונת "שערי חסד" בירושלים. לאחר
נישואיו כאשר עבר להתגורר בב"ב, דבק הגר"ש שליט"א
בכל עוז במרן החזו"א ז"ע. החזו"א השתעשע עמו רבות,
ואף נהג לצעוד לביתו מדי בוקר, להתפלל עמו תפילת
ותיקין. כמ"כ למד וקיבל תורה מרבו המובהק הגה"ק
המקובל רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל, ממנו למד סתרי
תורה ושם קנה הודו והדרו בצפונות תורת הנסתר, עד
שנעשה לאחד המקובלים המובהקים בדורנו היודעים
סתרי תורה וצפונותיה, וידוע שמרן הגר"ש אויערבאך
זצוק"ל ראה אותו כבר סמכא גדול בענייני קבלה, ואף
היה מפנה את שאלותיו שעלו על שולחנו בענייני קבלה
אל הגר"ש שליט"א שנים רבות.
בכל שעות היממה סבה דלת ביתו נאוה של הרב



הגר"ש שליט"א מעתיר בתפלה על ציונו של אחד מדברותיו הגאון רבי יוסף צבי הלוי זצ"ל אב"ד יפו שבבחרותו היה הגר"ש שליט"א מקורב אליו וזכה ליצוק מים על ידיו

הצדיקים שמה". בכלל כל גאוני ארץ מהגליל וסביבות עיה"ק צפת וטבריה היו באים להתפלל על קברו, ונודעים ומפורסמים דבריהם של הצדיקים על מעלת האי יומא דריגלא אשר ישועות בו מקיפות.

האם הרב שליט"א נוהג לנסוע לאתרא קדישא במירון בל"ג בעומר?

הגר"ש שליט"א משיב לנו בענות חן: "מכיון שעל פי רוב קשה מאוד להיות במירון בל"ג בעומר, מחמת הדוחק הנורא, וגם דשכיחי שם אז אינשי דלא מעלי ריקים ופוחזים, לכן אפשר לנסוע גם בל"ד ולה' בעומר, ואולי גם בל"ו בעומר, כי בשער הכוונות מבואר שהארז"ל ישב במירון ג' ימים, וזוהא אפשר ללמוד שההארה נמשכת ג' ימים, וכן אני נהגתי כל שנתיי כאשר כוחי היה במותני לנסוע ביום ל"ד בעומר".

אחד הנוכחים הוסיף לשאול: האם גם תלמידי חכמים ראוי להם לנסוע למירון?

הגר"ש שליט"א משיב על אתר בהתלהבות: "בוודאי, הרי זהו מנהג קדום מימות הארז"ל, ומדוע להזניח מנהג זה?". הוספנו לשאול: האם זכור להרב שליט"א אם הגר"צ ר"ד בהר"ץ זצוק"ל היה נוהג לנסוע למירון?

"מור"ד הגר"ד בהר"ץ לא נהג לנסוע, כי הפרושים בירושלים לא כ"כ נהגו לנסוע לרשב"י בל"ג בעומר, מחשש לביטול תורה וחיו שאף התבטאו שרשב"י נמצא בגמ', אולם על מרן הגר"ח זוננפלד ז"ע מובא שנהג לנסוע למירון בל"ג בעומר".

תספורת בל"ג בעומר

מה נוהגים לעניין תספורת בל"ג בעומר?

"הנה לפי ההלכה מותר כבר להסתפר מל"ג בעומר, אך המנהג הרווח הוא כמנהג הארז"ל, שעל פי קבלה אין להסתפר רק בערב חג השבועות.

האם צריך להחמיר בזה?

"אכן ראוי לנהוג כך, כי כבר התקבל מנהג זה בהרבה מקומות, וע"כ אין ראוי להקל בזה, והנוהגים כמנהג הארז"ל שלא להסתפר עד ערב חג השבועות, נוהגים להחמיר בין על שער הראש ובין על שער הזקן. הסיבה למנהג הארז"ל אינה קשורה לזה שימים אלו הם ימי אבלות על פטירת תלמידי רבי עקיבא, אלא הסיבה היא שימים אלו הם ימי דינים התלויים בשערות, ולכן אין מסתפרים גם אלו שעושים ברית או חתנים.

בכתב ידו הוסיף לנו הגר"ש שליט"א לאחר שעבר על המאמר, כהאי לישנא: "אבל כל זה לא לכל הכלל, רק לאנשים שיש להם יריעה כל שהיא בדברי קבלה".

מה תוקף המנהג לגבי תגלחת ילדים קטנים?

"המנהג שלא להסתפר בכלל בימי הספירה נוהג גם אצל ילדים קטנים, ולכן אין נוהגים לעשות חלאקה בימי הספירה, ויש לעשות את החלאקה רק בל"ג בעומר, ולכן גם ילד קטן שלא הגיע לחינוך אין לספר אותו בימי הספירה. מכל מקום בוודאי מותר לאדם הנוהג להחמיר כהארז"ל, לספר את חברו הנוהג בעניין זה היתר.

גם לדעת הארז"ל שאין להסתפר עד ערב שבועות, לתינוק לא החמיר בזה, שהרי האר"י עצמו עשה תגלחת לבנו בל"ג בעומר במירון, ולכן מנהג זה להקפיד על איסור תגלחת חל רק על גדולים ולא על קטנים".

תורת הנסתר

בעמדנו לפני ל"ג בעומר – יום פטירת רשב"י, הוספנו לשאול את הגר"ש שליט"א שאלות הקשורות לחיבורו הקדוש של רשב"י – ספר הזוה"ק.

האם יש עניין ללמוד בזוה"ק בל"ג בעומר?

"בוודאי – משיב לנו הגר"ש שליט"א בהתלהבות יתירה – הרי יום קדוש הוא מבואר ועד צאתו להתדבק בתוה"ק של הרשב"י, ואני נוהג בעצמי ללמוד באידרא ובשאר מאמרים בספר הזוה"ק. החיד"א ז"ע כותב בספרו "מורה באצבע" (ס"ח) שיש ללמוד בל"ג בעומר מאמרי רשב"י. היו צדיקים שנהגו לערוך סיום רבתי על כל ספר הזוה"ק ביום ל"ג בעומר. מסופר על הגר"ש נאטנאוה ז"ע בעל 'שואל ומשיב', שבל"ג בעומר

לסיום ענייני פסח שני – אומר לנו הגר"ש שליט"א גרגיר

נפלא על מעלת יום פסח שני: "בוזה"ק (פ' בהעלותך) כותב בשבח ימים אלו, שכל שלושים יום מעת יציאת מצרים, יושבת המלכות בעטרותיה וכל החיל שלה בחרוזה, כל מי שרוצה לראות את המלכה יכול לראות, וכרוז מכריז ואומר, כל מי שלא יכל לראות את המטרוניתא יבוא ויראה עד שלא ייסגרו

"...בוודאי שאפשר להם ללמוד ואין בכך שום בעיה, הרי כל הספרים מלאים וגדושים על גודל העניין לעסוק בספר הזוה"ק..."

השערים, מתי מכריז הכרוז, ב"ד לחודש השני [אייר], מכיון שמאו ועד שבעה יומין [כ"א באייר] השערים פתוחים, ומשם ולהלאה יינעלו השערים.

אחרי שנגענו בכמה מנהגים מענייני פסח שני, המשכנו לברר אצל הגר"ש שליט"א מנהגים קדמונים על ענייני יום ל"ג בעומר, שאנו עומדים בפתחו:

מהו המקור הראשון שהתנא האלוקי רשב"י נפטר בל"ג בעומר, כי הרי רבים מערערים על כך?

"בראש ובראשונה אם ראינו שמרן האר"י הק' ז"ע עלה להשתטח על ציון קודשו של רשב"י באתרא קדישא מירון ביום ל"ג בעומר, הרי זה סימן מובהק לכך. ידועים דברי המשנת חסידים" שכותב "מצוה לשמוח שמחת רשב"י, ואם דר בארה"ק ילך לשמוח על קברו ושם ישמח שמחה גדולה". כבר הבאתי בספרי "אוצר נחמד" (עמ' יד) מה שהעיד הרב ר' אברהם הלוי על רבו האר"י הק', שרשב"י התרעם לפניו על איש אחד שאמר בל"ג בעומר נחם את אבלי ציון וכו' בברכת תשכון, כי זהו יום שמחה שלו. בסידור רבי שבתי מראשקוב כתב "מצוה לילך על קבר רשב"י ובגו רבי אלעזר בל"ג בעומר".

"כיוצא בזה מסופר על רבים מגדולי הדורות שהיו עולים בהמוניהם למירון בל"ג בעומר לשמוח עם שמחת הרשב"י ביומא דהילולא דיליה. ומסופר על האור החיים הק' שעלה על ההר באימה וביראה ובהתלהבות גדולה, והלך על ידיו

ה כבר
ה שני
הם אין
המרים
ה שני
ה תחנון
ה יחידים
ה תר זה
ה שאין
ה אומר
ה אומר.
ה לומר
ה יעב"ץ
ה של
ה שאל
ה מוה"ז,
ה עינסקי
ה שאין
ה ש"ו אין
ה תחנון.
ה לרפוס,
ה קהילות
ה שלהם

ה סופר'
ה י"ץ זצ"ל
ה בו ירד
ה י"ץ החל
ה תלהו מן
ה ששכנוב

ה כי
ה במנחה
ה כייר הוא
ה תתה הוא

ה הגר"ח ז'
ה תנון בכל
ה הליכות
ה ית יה"כ פ'
ה במנחה.
ה תנון, וכן
ה מחזור כל

ה מסח שני,
ה אלם כבר
ה הנהיגו
ה מסח שני,
ה פסק מרן

היה סופר ומונה את כל המימרות של רשב"י בכל הש"ס בבלי וירושלמי במשך ג' שעות.

האם מותר וראוי לאברכים צעירים ללמוד בספר הוזה"ק הגר"ש שליט"א משיב דברים נכוחה: "בוודאי שאפשר להם ללמוד ואין בכך שום בעיה, הרי כל הספרים מלאים וגדושים על גודל העניין לעסוק בספר הוזה"ק, ואומר לכם כמה מהם. בס' "כסא מלך" כתב, "הנה כי כן ראוי לכל אדם ליקח לו ספר הוזה"ק, ולא יעבור מלקרוא הפרשה מדי שבוע בשבוע, וזה גדר גדול לאדם כדי שלא ישיאנו יצרו לפנות עצמו למטלה, שהוא רעה גדולה כידוע".

כך כותב גם הגה"ק רבי יעקב מליסא זי"ע בעל 'חות דעת' בהנהגותיו: "בכל שבת תקבעו ללמוד שיעור בספר הוזה"ק". בסה"ק "פלא יועץ" כותב הרבנה בחשיבות נתיצות לימוד ספר הוזה"ק. וכן העיד הגה"צ רבי שלמה בלוח זצ"ל מתלמידי מרן החפץ חיים זי"ע, שהחפץ חיים היה מעורר לכולם ואפילו לבחורים, ללמוד בכל שבת את הוזה"ר של אותה פרשה. בכלל בספרי המוסר של החפץ חיים' אנו רואים שהוא מביא ללא הרף מדברי הוזה"ק המעוררים את האדם ליראתו ית' ולחשקת התורה וקיום המצוות באופן מבהיל.

מה הדין לגבי לימוד תורת הקבלה לאברכים צעירים?

"היום בדרגה אפשר להקדים ללמוד גם בגיל צעיר, ואני בעצמי כבר התחלתי ללמוד תורת הקבלה קצת אחרי גיל עשרים, אצל המקובל הגה"ק רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל שנודע היה כחכם אלוקי ומקובל גדול בתורת הח"ן".

הערנו, שהרי מובא ברמ"א (ור"ד סי' רמו) שאין ללמוד קבלה רק לאחר שמילא כריסו בש"ס ובפוסקים, והוסיף על כך הש"ך שאף אחרי שמילא כריסו בש"ס ובפוסקים צריך שיהיה לפחות בגיל ארבעים, כמו שאמרו בן ארבעים לבינה? ע"ז השיב לנו הרב שליט"א, שבדורותינו השתנה העניין והרבה הקילו בזה, אך כמובן שזה מותנה בתנאי קודם למעשה, שכל מי שניגש ללמוד תורת הקבלה, צריך להתקדם מקודם ולהודרך בכל מיני קדושות, ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא וייטול.

הרב שליט"א אף הוסיף לנו, כי בדברים הללו הרי הם בבחינת סוד ה' ליראוי. ועל כן כל מי ששואף והוא מרגיש באמת ובתום לבו שהוא כבר בדרגה שהוא יכול ללמוד קבלה, אין עליו לשאול שאלה מעין זו אלא שייגש ללמוד תורה זו, ובס"ד ה' ינחה אותו בדרך הטובה.

הגר"ש שליט"א אף הוסיף לנו בכת"י, וזה לשונו: "וכן יספידו לשטור על כל חלקי השו"ע לפרמיתם".

ימי הספירה

האם יש לנהוג כמנהג קהילות חוץ לארץ שמנגנים בשבתות ימי הספירה ניגונים עצובים מותר "לכה דודי"?

"כיום בארץ ישראל לא נוהגים כך, ורק בפרנקפורט ועוד כמה קהילות שבהונגריה נהגו כך. מסופר על הגה"ק בעל 'קול אריה' זי"ע שביטל את המנהג לנגן בשבתות ימי הספירה ניגון עצוב בלכה דודי, כי היה רע עליו המנהג לנהוג אבלות כפרהסיא. כמו"כ מביאים טעם נוסף, שבילדותו שמע ה'קול אריה' על בית אחד בעירו שהיו מקננים שם שדים ורוחות, ושמעו שבלילות ימות החול אמרו לכה דודי בניגון 'אלי ציון ועריה', כי באו כוחות הסט"א להראות בזה שהם נהנים ממה שמזמרים בשב"ק ניגון זה בלכה דודי, ולכן ביטל מנהג זה גם בשבתות של ימי בין המיצרים.

מהו מקור המנהג לאכול מצה בשבתות של ימי הספירה עד חג השבועות?

הרב שליט"א משיב לנו: "אני עצמי אינני נוהג כך, למרות שישנם הרבה חסידים ואנשי מעשה שנהגו כן, אולם אני נוהג לאכול מצה בחג השבועות גופא, כפי שהביא החיד"א בספרו 'לב דוד' על טעם המנהג לאכול מצה של פסח בחג השבועות, שזוהו זכר למצות שהוציא בני ישראל ממצרים שאכלו מהם עד שירד המן. עוד טעם יש אומרים לדבר, כי חג השבועות הוא עצרת של חג הפסח, כמו ששמיני של חג הוי עצרת מחג השבועות. וזהו שכתב רמב"ם בסידורו – 'טעם פסח



על ציונו של רבי אלעזר במערת הרשב"י

"על מנהג החסידים לאכול מצות בשבתות ימי הספירה, נאמרו בזה הרבה טעמים. צדיקים אמרו שזה כמו החולה שהרופאים אסרו עליו לאכול בימי מחלתו מאכלים גסים, ולכן גם אחרי שהבריא אסור לו תיכף להתחיל לאכול מאכלים גסים, כי צריך לילך בהדרגה קמעא קמעא. כמו כן ענין המצה שאוכלים בימי הפסח שהוא מיכלא דאסוותא, מאכל רפואה, ולכן גם אחרי חג הפסח אפילו שכבר אוכלים חמץ, מכל מקום אוכלים גם מצה, בכדי ללכת בהדרגה עם אכילת החמץ והמאכלים הגסים.

מה המקור ללמוד מסכת שבועות או מסכת סוטה בימי הספירה, והאם הרב שליט"א גם נוהג כן?

"אכן, מנהג זה הוא מנהג קדום עוד מימי מרן ה'חתם סופר', שהיה נוהג ללמוד עם תלמידיו בין פסח לעצרת מסכת שבועות, שיש בה מ"ס דפים כמניין ימי הספירה. כך נוהג גם המהר"ם א"ש זי"ע. ואילו בליקוטי מהר"ח תמה על מנהג זה, כי לכאורה אין שום קשר בין מניין ימי הספירה למניין דפי המסכתא.

[ידוע טעמו של מהר"א מזידיטשוב זי"ע שהסביר טעם המנהג, שבדף ל"ד ממסכת שבועות, נאמר מחכו עליה דרבי שמעון הוא רשב"י, ודף ל"ד נלמד ביום ל"ג בעומר שבאותו יום נפטר רשב"י, וכדי להראות שאף צדיק כמוהו אין שלטון ביום המוות, לכן הוצג ברוח קודשם באותו דף מחכו עליה דר"ש].

גם מסכת סוטה נוהגים ללמוד בימי הספירה. הרב שליט"א אף מגלה לנו בשיחתו כי הוא גם נוהג במנהג בל"ג כבר שנים רבות, כאשר שנה אחת מנהגו ללמוד מס' שבועות ושנה שנייה נוהג הוא ללמוד מס' סוטה עד לחג השבועות.

בסיום השיחה מוסיף לנו הרב שליט"א, על מנהג רבים וטובים לערוך תיקון כרת בליל שישי של הספירה בכל שבוע, ובשבוע השישי נעורים בכל הלילות והכול לפי כוחו של האדם, ובזה עולה לרצון לפני הש"ת לכפר על חטאיו שחטא האדם. (כן כותב הגר"ח פלאג"י זצ"ל וכן הביא הכ"פ החיים" בס' תפסט אות קז)

ובשבוע השישי של ספירת העומר עושים תיקון כרת כל הלילות של השבוע, ואחר הספירה אומרים תחילה וידוי הגדול של ליל יוה"כ בבכייה והכנעה, ואח"כ אומרים לשם יחוד על הלימוד והתיקון כרת ויושבים ולומדים בצוותא חרא את דברי האר"י עד חצות הלילה ואח"כ אומרים תהלים ועוסקים בתורה עד אור הבוקר, וכן נהגו המקובלים בחברת בית אל בירושלים עיה"ק.

במהלך עריכת המאמר זכינו לסיוע רב מהרה"ג רבי יוסף שוב שליט"א רב ומו"ץ במודיעין עילית וממקורבי הגר"ש

לתועי
הספירה
הנה,
התיישב
שהם ימי
בספר א
כל יום נ
וביום מ
ראויה ו
גדול יור
להם קד
"וכן נ
הספירו
טובים
לאחריו
הספירו
בפסוק
בבחינה
הספירו
ליטהר
שגידול
ענה, כ
"ביפ
לשרת
התורה
חיים
הספיר
דוד, ע
חדשה
בזה ה
שישי
הלילו
"בכ
נלהבו
באמיו
את לג
את ע
וכותו
ד' תו
שטוב
חטא
שחט
מה ש
מידח
ד'
בספר
ביות
כשיז
התו
ליטו
כן ע
לו ע
האל
ניהו
סהו
ידע
וגם
עיי